

Wat zijn redenen voor vrouwen om deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek borstkanker?

Uitgevoerd door Sanne Spijkerboer onder begeleiding van Saskia Tuinder

INLEIDING

- Binnen het bevolkingsonderzoek borstkanker is gebleken dat er sinds het jaar 2008 sprake is van een lichte daling van ongeveer 0,5% per jaar van het deelnamecijfer¹.
- Om vrouwen te blijven motiveren voor deelname is het van belang inzicht te krijgen in de redenen waarom vrouwen beslissen om wel of niet deel te nemen aan de screening².
- In het buitenland zijn er meerdere onderzoeken gedaan naar motivaties, ervaringen en verwachtingen van vrouwen aangaande de deelname aan de borstkankerscreening. In Nederland is hier niet dusdanig onderzoek naar gedaan. Daarom is het van belang dat er onderzoek gedaan wordt naar overwegingen van vrouwen voor wel of geen deelname en hoe deelname

“Wat zijn factoren die de besluitvorming om deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek borstkanker van vrouwen, tussen de 50 en 75 jaar, beïnvloeden?”

RESULTATEN

Kenmerken deelnemers

Voor dit onderzoek zijn 10 vrouwen geïnterviewd. De leeftijd van de deelnemers lag tussen de 52 en de 60 jaar. Het laagste opleidingsniveau is mbo en het hoogste wo. De gemiddelde reistijd naar de screeningslocatie ligt tussen de 10 en 20 minuten en alle deelnemers hebben ten minste één keer deelgenomen aan de borstkankerscreening.

Thema's

Op basis van de analyse zijn vier thema's geformuleerd.

• Eigen beeld over het bevolkingsonderzoek

Hierbij kwam naar voren dat de algemene houding van de vrouwen tegenover het bevolkingsonderzoek positief is. De vrouwen vinden het geweldig dat er in Nederland de mogelijkheid is om kosteloos deel te nemen en daardoor borstkanker in een vroeg stadium op te kunnen sporen.

• Ervaringen met het bevolkingsonderzoek borstkanker

Hierbij komt naar voren dat de vrouwen tevreden zijn over de reistijd en over de bejegening. De afstand naar de screeningslocatie is geen belemmering om deel te nemen. Het merendeel van de vrouwen is positief over de bejegening van de MBB'er tijdens het onderzoek. De ervaren pijn tijdens het onderzoek verschilt. Enkele vrouwen ervoeren het onderzoek als pijnlijk en enkele vrouwen hebben geen pijn ervaren.

• Kennis over het bevolkingsonderzoek

Hierbij kwam naar voren dat niet alle vrouwen bekend waren met de nadelen van het onderzoek. De meerderheid van de vrouwen verkrijgt informatie vanuit de omgeving en deelt ook hun ervaring met de omgeving. Vanuit de omgeving worden voornamelijk verhalen gehoord over hoe pijnlijk en vervelend het onderzoek is.

• Motivatie om wel of niet deel te nemen

De belangrijkste motivatie voor deelname die naar voren kwam was de preventie van borstkanker. Eén vrouw met borstprothesen heeft een enkele keer niet deelgenomen omdat iedere keer gezegd werd dat haar foto's niet beoordeelbaar waren door de implantaten. Bijna alle vrouwen ervaren een extra stimulans vanuit de omgeving door bijvoorbeeld overleden familie aan borstkanker.

“(..) en eigenlijk ook best wel heel bijzonder dat je in een land woont waarin je de mogelijkheid krijgt om kosteloos aan zo'n onderzoek mee te doen.” (D5)

“(..) Ik vond ze heel vriendelijk en aardig en rustig dat is denk ik ook heel belangrijk, dat iemand heel rustig verteld wat er gaat gebeuren, wat je kan verwachten.” (D4)

“Maar echt de nadelen.. Zou ik eigenlijk niet weten.” (D4)

“En er is ook nog wel een andere reden bij. Mijn moeder die heeft borstkanker en daar is ze uiteindelijk aan overleden. (..) Dus, ook nog een extra stimulans om aan het borstsonderzoek mee te doen.” (D8)

METHODE

Om gegevens te verzamelen over motivaties, verwachtingen en ervaringen van vrouwen is er gebruik gemaakt van een kwalitatief onderzoeksdesign met semigestructureerde interviews. Hiervoor zijn vrouwen geïnccludeerd met een leeftijd tussen de 50 en 75 jaar. Deze vrouwen zijn geworven via het verspreiden van flyers.

Het interview was opgebouwd aan de hand van de volgende topics:

- Ervaringen van vrouwen met het bevolkingsonderzoek borstkanker
- Motivatie om wel of niet deel te nemen
- Verwachtingen van vrouwen over het bevolkingsonderzoek borstkanker

Voor de data analyse zijn de transcripten allereerst door twee onderzoekers open gecodeerd. De verkregen codelijst is vervolgens axiaal gecodeerd.

DISCUSSIE

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te waarborgen is bij elk interview een observator aanwezig geweest. Daarnaast is de eerste stap van de analyse, namelijk het open coderen, ook uitgevoerd door een tweede onafhankelijke onderzoeker. De externe validiteit van dit onderzoek is mogelijk beperkt doordat het niet mogelijk is gebleken deelnemers te includeren welke niet deelgenomen hebben aan het bevolkingsonderzoek borstkanker. Uit privacy overwegingen was het niet mogelijk deze vrouwen actief te benaderen.

De algemene positieve houding van de vrouwen tegenover het bevolkingsonderzoek borstkanker komt overeen met literatuur³. Ook de bejegening komt in andere onderzoeken als positief naar voren^{3,4}. De enkele negatieve ervaring met de MBB'er in dit onderzoek was geen belemmerende factor voor deelname. De vrouwen vonden het belang van het onderzoek belangrijker dan de pijn tijdens het onderzoek. De preventie van borstkanker is dan ook een belangrijke motivatie voor deelname. De vrouwen hadden weinig tot geen kennis van de nadelen of vonden de nadelen niet opwegen tegen de voordelen⁵. Kennis aangaande de nadelen had geen invloed op de besluitvorming. Een enkele vrouw, met borstprothesen, was minder gemotiveerd voor deelname. Goede voorlichting voor vrouwen met borstprothesen is dus noodzakelijk gezien dit een factor kan zijn om niet deel te nemen.

Aanbeveling

- Bevolkingsonderzoek Zuid kan een forum opstellen waarop vrouwen zowel positieve als negatieve ervaringen met elkaar kunnen delen. Dit omdat naar voren is gekomen dat vrouwen vanuit de omgeving voornamelijk negatieve ervaringen horen. Daarnaast is gebleken dat de ervaring met borstkanker in de naaste omgeving een extra stimulans kan zijn voor deelname. Het delen van deze persoonlijke ervaring kan mogelijk weer andere vrouwen stimuleren voor deelname.
- Bij vervolgonderzoek kan er verder onderzoek worden gedaan naar pijn reducerende interventies waardoor eventuele angst voor pijn geen belemmering meer hoeft te zijn voor deelname. Daarnaast zou het zeker interessant zijn om verder onderzoek te doen naar motivaties van vrouwen die niet deelnemen. Omdat het moeilijker is vrouwen die niet deelnemen te benaderen in verband met de privacy wet is het van belang dat een dergelijk onderzoek groot opgezet wordt.

CONCLUSIE

Het vertrouwen van vrouwen in goede preventieve gezondheidszorg de besluitvorming positief beïnvloed. Ook de ervaring van borstkanker in de familie of bij naaste kennissen is een extra stimulans om deel te nemen. De bejegening, reistijd, kennis over en delen van ervaringen zijn geen factoren die de besluitvorming negatief hebben beïnvloed. Mogelijk hebben deze factoren de besluitvorming wel in de positieve zin beïnvloed. Het al dan niet hebben van een partner of het opleidingsniveau kan in dit onderzoek niet gezien worden als factor die de besluitvorming beïnvloed. Tenslotte komt in dit onderzoek de pijn ervaring niet naar voren als belemmerende factor voor deelname.

Referenties

- Fracheboud J, van Luijt P a. , Sankatsing VDV, Ripping RM, Broeders MJM, Otten JDM, et al. Landelijke evaluatie van de bevolkingsonderzoek naar borstkanker in Nederland 199-2011/2012. Herziene dertiende versie. 2014. 102 p.
- RIVM. Indicatoren bevolkingsonderzoek naar borstkanker. 2015;0(november):1-106.
- Bevolkingsonderzoek. Totaalrapportage klantenonderzoek. 2017.
- Drossaert CHC, Boer H, Seydel ER. Monitoring women's experiences during three rounds of breast cancer screening: results from a longitudinal study. J Med Screen. 2002;9:178-75.
- Whelehan P, Evans A, Ozakinci G. Client and practitioner perspectives on the screening mammography experience. Eur J Cancer Care (Engl). 2017;26(3):1-12